

Recenze

PhDr. Lenka Dohnalová, PhD, Doc. Ing. MgA. Lucie Pešl Šilerová, Ph.D.

UPLATNITELNOST UMĚLCŮ NA TRHU PRÁCE V OBORU KLASICKÉ HUDBY V ČR V KONTEXTU EU

Studie obou výše jmenovaných autorek přichází ve vhodnou dobu jistého prudkého společensko-ekonomického pohybu s nanejvýše aktuálním tématem. Analýza trhu práce v oblasti klasické hudby a analýza uplatnitelnosti umělců na tomto segmentu celkového pracovního trhu. Jedná se z hlediska celkové ekonomiky České republiky sice o poměrně malou část trhu, ale z hlediska sledovaného oboru jde pravděpodobně o první takto podrobnou a široce dokumentovanou studii, která přináší nejen pečlivě sebraný souhrn existujících statistik a dat (velmi pečlivá heuristika informačních zdrojů) z České republiky, ale i z prostředí Evropské unie a zahraničí. Má proto svůj velký význam! Nejen teoretický, ale i praktický. Slouží totiž potřebám samotných umělců, kteří samozřejmě o své uplatnění musejí usilovat, ale přináší cenné informace i z hlediska obsahu a systému jejich výuky na středních a vysokých uměleckých školách. Už za tuto velmi složitou komparativně analytickou část by studie a obě autorky zasloužily ocenění, zejména když bylo třeba na mnoha místech pracovat s rozdílným přístupem a někdy i metodikou jednotlivých analyzovaných a interpretovaných statistických šetření.

V centru celé studie je samozřejmě několik skutečně žhavých a aktuálních problémů a fenoménů, které sice nevznikly až v „covidu“, nicméně tato doba jako by dynamizovala a akcelerovala některé předchozí trendy. A samozřejmě současná politická, ekonomická atd. situace jen v této dynamizaci a akcentaci některých trendů jen pokračuje.

Studie velmi přesně zmapovala současný hudební trh v oblasti klasické hudby v korelaci s „výstupem“ absolventů středních a vysokých škol a správně zahrнула i absorpční schopnosti hudebního trhu (uplatnitelnosti) práce) trhu, především tedy oblast ZUŠ a veřejně dotovaných orchestrů a divadel – patří k největším zaměstnavatelům. V tomto smyslu dospívají autorky k potěšujícímu závěru, že zatím je nabídka a poptávka na trhu klasické hudby v rovnováze. Mimochodem, hlavní brzdou případné nebezpečné nerovnováhy je unikátní systém ZUŠ, proto veškeré tlaky na oslabení této struktury, které se čas od času objevují, by ohrozily zatímní stabilitu trhu a je třeba stavovskysky za udržení více než 500 ZUŠ v ČR bojovat.

To, co bych na celé studii ocenil, je snaha obou autorek vyvodit ze sledovaných trendů i z trendů analyzovaných v zahraničí jisté prognózy a výhledy do budoucnosti. Už jako pedagogové nyní cítíme, že většina studentů a budoucích absolventů směřuje k oné tak často zmiňované portfoliové kariéře a v praxi dokonce vidíme případy, že i profesionální instituce jako jsou některé orchestry, přímo počítají s tím, že jejich zaměstnanci například nechtějí pracovat odpoledne, protože se jaksi automaticky počítá s tím, že většina z nich odpoledne vyučuje na ZUŠ.

Následky energetické krize inflace se projevují už v současnosti – i když zatím nedochází k snižování příspěvků z veřejných zdrojů, jejich výše je snížena o současnou vysokou inflaci, a další větší náklady například na energie nebo pronájmy. Důležité jsou podle mého soudu zejména citované poznatky z Německa a Rakouska, které naznačují, kudy by se mohly další trendy ubírat. Bude to klást zvýšené nároky nejen na vlastní umělce – portfoliové uplatnění, selfmanagement, adaptabilita a podobně, ale zejména na management těchto institucí, které umělce zaměstnávají (mimochodem jsou a budou i v budoucnu zdrojem příjmu i pro umělce pracující na základě AZ), kde bude zapotřebí daleko více energie věnovat vícezdrojovému financování a schopnosti zapojit do financování i soukromé zdroje, přes všechny potíže, které tyto aktivity znamenají. Studie vede i k hlubšímu zamyšlení nad dalšími možnými důsledky energetické krize – například přesuny některých akcí, koncertů nebo natáčení na dobu, kdy nebude zapotřebí vytápnět a další a další konsekvence.

Velký přínosem jsou publikovaná a provedená dotazníková šetření, která poskytují obecnějším konstatováním a závěrům vyšší stupeň validity a případně ankety a průzkumu mezi výkonnými umělci i dostatečnou míru konkrétnosti

V závěru studie autorky narážejí na problém, který se během pandemie vyjevil jako velmi citlivý a pro některé skupiny umělců velmi bolestivý – status umělce. Tato část přináší analýzu situace v zahraničí i případné parametry pro uznání tohoto statusu z mezinárodního hlediska, zatím je tento problém jen v procesu debaty a diskuse, nicméně, bylo by třeba tento problematiku týkající se přinejmenším několika tisíc osob, odpovídajícím způsobem vyřešit.

K výše zmíněnému průniku a průhledu do budoucnosti patří i dobře zformulovaná doporučení expertů pro kariéru hudebníka.

Součástí studie je i SWOT analýza a pečlivě sestavený seznam zdrojů a použité literatury.

Studii považuji za velmi zdařilou, potřebnou a rád ji budu využívat ve své pedagogické praxi na HAMU.

Prof. PhDr. Jiří Štílec, CSc

Praha, 8. ledna 2023